

Характеристика особливостей санітарно-гігієнічної підготовки майбутнього інженера-педагога харчового профілю

Анотація. У статті висвітлено проблему з підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до професійної діяльності в закладах професійно-технічної освіти. Зокрема зроблено акцент на формуванні в майбутнього інженера-педагога харчового профілю професійної санітарно-гігієнічної компетентності. Здійснена характеристика даного педагогічного підходу, з врахуванням особливостей професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю у закладах вищої освіти України.

Ключові слова: санітарно-гігієнічна компетентність, інженер-педагог, харчовий профіль.

Постановка проблеми

Запит сучасного суспільства вимагає підготовку висококваліфікованих спеціалістів з високим рівнем здоров'я. Адже в процесі праці спеціаліст піддається впливу різних фізичних та розумових навантажень. Шлях вирішення даної проблеми полягає у привертанні уваги освітянської спільноти до пошуку ефективного педагогічного підходу в процесі підготовки майбутнього інженера-педагога. Усвідомлення майбутнім інженером-педагогом важливості дотримання системи здоров'язбереження, як важливого елемента системи профілактики та попередження захворювань, що дозволить здійснити підтримку та відновлення здоров'я людини з формуванням усвідомлення цінності дотримання здорового способу життя.

Сучасна професійна система підготовки майбутнього інженера-педагога харчового профілю пов'язана із забезпечення стрімко розвиваючої харчової галузі країни. Підготовка здійснюється відповідно до державних та галузевих стандартів вищої освіти України. Зокрема галузеві стандарти вищої освіти, що передбачають освітньо-кваліфікаційну характеристику фахівців та освітньо-професійну програму підготовки фахівця. Освітньо-кваліфікаційна

характеристика і освітньо-професійна програма дозволяє чітко визначити систему знань та педагогічно-виробничих функцій для вирішення практичних задач в професійній діяльності. А санітарно-гігієнічна компетентність забезпечить інженера-педагога харчового профілю готовністю до здійснення здоров'язберігаючих заходів у власній професійній діяльності. З'ясування особливостей даного напрямку професійної підготовки в умовах закладу вищої освіти вимагає проведення дослідження.

Мета роботи

Характеристика особливостей формування санітарно-гігієнічної культури в майбутнього інженера-педагога харчового профілю у закладах вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу

Реальний стан популярності формування здорового способу життя серед більшості нашої молоді знаходиться на низькому рівні. Особливу увагу піклуванню про власне здоров'я відводиться людям похилого віку чи інвалідам. Важливо акцентувати увагу на тому, що особистісна роль молоді відносно підтримки і зміцнення свого здоров'я практично зведена до мінімуму. Поступово формується зовсім необґрунтована впевненість у тому, що здоров'я гарантовано саме молоді, що будь-яке навантаження, значні порушення харчування, режиму, відпочинку, небезпечна поведінка й зловживання токсичними речовинами, стреси, гіподинамія, інші фактори ризику молодий організм здатен побороти самостійно.

Слушним є позиція науковців Грибан Г., Опанасюк Ф., [7, с. 25] та Калиниченко І. [4, с. 133], які передбачають застосування поняття «Здоровий спосіб життя» для молоді, як процес дотримання раціонального індивідуального режиму життя, психічної активності, здорового харчування, належного духовного режиму, дотримання особистої гігієни та гігієнічної раціональної поведінка з врахуванням вимог оточуючого середовища. Це ж стосується і молоді закладів професійно-технічної освіти, як практичний сенс

та не потребує додаткових матеріальних затрат. Адже стан здоров'я молоді щонайменше наполовину залежить від їх способу життя. А здоров'я є константа, детермінована способом життя індивідуума та передбачає наявність у особистості свідомих і стійких ціннісних настанов та переконань щодо прихильності до здорового способу життя [1, с. 57].

Впровадження здоров'язберігаючих технологій в навчальний процес на думку дослідників Ващенко О. та Свириденко С. дозволить створити сприятливі умови молоді для адекватного відношення до методики навчання з відсутності стресових ситуацій та керування емоціями та оптимальною організацією навчального процесу або робочого часу з повноцінною і раціональною організацією рухового режиму. Це одне з головних завдань майбутнього інженера-педагога харчового профілю, що полягає в особистій відповідальності, як за власне здоров'я так і за здоров'я оточуючих. Вказаний підхід є природним фундаментом системи здоров'язберігання в професійній навчально-виробничій діяльності.

Процес професійно-педагогічної підготовки майбутнього інженера-педагога харчового профілю у закладах вищої освіти здійснюється відповідно до напрямку підготовки «015 Професійна освіта (Харчові технології)». Вказаний напрям підготовки передбачає формування ряду загальних, фахових та спеціалізованих компетентностей поєднання яких дозволяє здійснити підготовку фахівця, що спроможний здійснювати фахову та освітню діяльність із професійної підготовки для забезпечення виробничого і навчального процесу на підприємствах, установах та організаціях харчової галузі.

Загальна компетентність інженера-педагога харчового профілю формується за рахунок складових, як ціннісно-світоглядна, соціально-економічна, правова та зокрема життє- та здоров'язберігаюча. Наше дослідження направлено на вивчення педагогічного процесу формування життє- та здоров'язберігаючої компетентності у майбутнього інженера-педагога харчового профілю. Адже вказана компетентність дозволяє бути

готовим до організації та регулювання життє- та здоров'язберігаючої діяльності, що дотримується мети у збереженні фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я як власного так і оточуючих[5, с. 17].

Аналіз навчальних планів і програм закладів вищої освіти напрямку підготовки «015 Професійна освіта (Харчові технології)» дозволив окреслити дисципліни, що передбачають формування здоров'язбережувальної компетентності, а саме «Основи екології», «Фізичне виховання», «Охорона праці та безпека життєдіяльності», «Основи здоров'язбереження», «Валеологія» та «Вікова фізіологія». Але враховуючи, що майбутній інженер-педагог харчового профілю буде здійснювати професійну діяльність зокрема у закладах професійно-технічної освіти, тому необхідно врахувати вимоги державних санітарних правил і норми влаштування, утримання навчальних закладів з організації навчально-виховного і виробничого процесу.

Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу передбачають гігієнічне виховання учнів закладів професійно-технічної освіти за різними напрямками роботи, це оздоровче значення рухової активності, фізичної культури та загартовування, раціональний режим дня, гігієна розумової роботи школярів, гігієна трудового навчання, громадська і особиста гігієна, гігієна харчування, попередження інфекційних захворювань та отруєнь, профілактика травматизму, дотримання правил техніки безпеки, статеве виховання, запобігання формуванню шкідливих звичок та формування здорового способу життя. [3].

Неможливо швидко створити нову універсальну систему для забезпечення сприятливого здоров'язберігаючого середовища в закладі професійно-технічної освіти. Тому наш акцент дослідження базується на формуванні санітарно-гігієнічної компетентності в майбутнього інженера-педагога харчового профілю, як запорука зниження рівня захворювань в учнів закладів професійно-технічної освіти. Адже санітарно-гігієнічна компетентність охоплює знання про оздоровчу рухову активність, фізичну культуру та загартовування,

раціональний режим дня, гігієну розумової роботи, гігієну трудового навчання, громадську і особисту гігієну, гігієну харчування, попередження інфекцій захворювань та отруєнь, профілактику травматизму та дотриманням правил техніки безпеки.

Науковці Сук А. [6, с. 197] та Горай О. [2, с. 346] в працях вказують на санітарно-гігієнічну компетентність, як на важливий елемент системи підготовки майбутніх фахівців у напрямку формування здорового способу життя як особистого так і оточуючих. Дослідник Ступак Д. вказує на професійну компетентність, що поєднує особистісні і професійні якості людини що добре знаються на всіх нюансах праці у межах своїх посадових обов'язків. Тобто, професійну компетентність можна розглядати як якісну характеристику особистості фахівця, що включає систему науково-технічних знань, професійних умінь і навичок, стійкого інтересу до знань, потреби у формуванні професійної компетентності свого профілю

Враховуючи вище викладене робимо висновок, що формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності у майбутнього інженера-педагога харчового профілю необхідно розглядати, як одну з важливих складових процесу професійної підготовки, а отриманні санітарно-гігієнічні знання дозволять в повній мірі формувати здоров'язберігаюче середовище в закладах професійно-технічної освіти. Вказана компетентність дозволить інженеру-педагогу з використанням різних методів навчання спрямувати діяльність учнів на збереження здоров'я як власного так і оточуючих.

Рівень професійної підготовки інженера-педагога до застосування професійної санітарно-гігієнічної компетентності в професійній діяльності цілком залежить від обсягу знань в даній галузі та передбачає підбір та ефективне використання педагогічних шляхів та способів. Рівень знань дозволяє інженеру-педагогу глибоко розуміти проблеми в санітарно-гігієнічній галузі для зосередження уваги на постановці та вирішенні проблем по

застосуванню професійної санітарно-гігієнічної компетентності у інженерно-педагогічній діяльності.

Враховуючи структуру готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до застосування професійної санітарно-гігієнічної компетентності у професійній діяльності дозволяє якісно оцінити реальний стан даного процесу та здійснити певні обґрунтовані удосконалення. Основними критеріями вказаної готовності є когнітивний, мотиваційний та діяльнісний. Де когнітивний критерій формується під час теоретичної і практичної підготовки, а його показники передбачають пізнавальні мотиви володіння професійно значущими санітарно-гігієнічними знаннями з прагненням до санітарно-гігієнічної самоосвіти. В свою чергу мотиваційний критерій являє собою інтегровану якість особистості та характеризує формування власної професійної санітарно-гігієнічної компетентності в майбутнього інженера-педагога харчового профілю для науково-педагогічної діяльності та професійно-важливих якостей і здібностей з актуалізацією потреби в самоактуалізації і саморозвитку особистості. Показником мотиваційного критерію є визначення місця здоров'я в ієрархії цінностей, активності й мотиваційної спрямованості на досягнення успіху, характеристики психічних властивостей і станів валеологічно-мотивованої особистості.

Діяльнісний критерій професійної санітарно-гігієнічної компетенції майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю визначає коло вмінь і навичок, якість і рівень розвитку, котрі передбачають високий рівень підготовки інженера-педагога до формування санітарно-гігієнічної культури серед учнів закладів професійно-технічної освіти. Компонентами діяльнісного критерію є натхнення працювати в галузі харчових технологій, розуміння сутності та значущості узагальнених набутих професійних умінь у професійній діяльності, постійний розвиток особистих здатностей з накопиченням творчого потенціалу особистості, її активність та прагнення до самореалізації у професійній діяльності.

Враховуючи специфічну сферу діяльності інженера-педагога харчового профілю, що передбачає поєднання педагогічних та інженерних знань, умінь і навичок з галузі виробництва та педагогічної діяльності в закладах професійно-технічної освіти набуває ще більшої актуальності збереження здоров'я як власного так і оточуючих. Формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності у майбутнього інженера-педагога харчового профілю дозволить отримати систему санітарно-гігієнічних знань з встановленими критеріями та показниками для впровадження методів санітарно-гігієнічного навчання серед учнів закладів професійно-технічної освіти.

Висновки

Отже, формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності в майбутнього інженера-педагога харчового профілю під час здобуття освіти дозволить отримати сукупність санітарно-гігієнічних знань для забезпечення прогресивних змін з підвищенням рівня готовності до професійної діяльності. Оволодіння санітарно-гігієнічними знаннями, санітарно-гігієнічними вміннями та сформованими санітарно-гігієнічними навичками сприятимуть вирішенню професійних задач у галузі здоров'язберігання серед учнів закладів професійно-технічної освіти. Дослідження показало, що процес формування готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до професійної діяльності буде ефективним за умови встановлення акценту на санітарно-гігієнічній компетентності, як на важливому елементі системи здоров'язберігання закладів професійно-технічної освіти. На нашу думку вказані організаційно-педагогічні умови стануть запорукою підвищення рівня готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до власної професійної діяльності.

Література

1. Белинская Т.В. Развитие ценностного отношения к здоровью у студентов педагогического вуза /Т. В. Белинская // Психология в вузе. – 2007. – № 2.– С. 54–62.

2. Горай О.В. Особливості санітарно-гігієнічного виховання та профілактичної роботи серед підлітків /О.В. Горай// Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. Вип. 5(155) – Донецьк, ДонНТУ, 2009. – С. 345-350.

3. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01 Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ). – Правила № 63 від 14.08.2001.

4. Калиниченко О.О. Соціально-гігієнічні аспекти збереження індивідуального здоров'я школярів /О.О. Калиниченко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. - 2008. - Т. 2. - С. 131–134.

5. Проект стандарту вищої освіти. СВО ПО ХТ - 2016. Рівень вищої освіти – перший. Ступінь вищої освіти – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта. Спеціальність – 015 Професійна освіта. Харчові технології. Кол.автор. Гуменюк Т.Б., Зубар Н.М., Волкова А.А. м. Бровари – 2016. – 25 с.

6. Сук А.М. Аналіз стану проблеми формування санітарно – гігієнічної культури серед студентської молоді України /А.М. Сук// Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. – 2015. – Вип. 220. – С. 195-201.

7. Сучасні педагогічні технології збереження здоров'я студентської молоді як складова фізичного виховання /Г.П. Грибан, Ф.Г. Опанасюк, Т.В. Сметанникова, П.Б. Пилипчук// Trends of modern science – 2016 : materials of XII International research and practice conference, may 30 – june 7, 2016. – Sheffield : Science and Education, 2016. – Vol. 18 : Physical culture and sport. Psychology and sociology. – P. 24–27.

Suslo L.V.

Professor of the Department of Techno-Technological Disciplines, Labor Protection and Safety of Life of the Pavlov Tychna Uman State Pedagogical University,
suslo-larisa654@ukr.net

Ukraine, Uman

Lyulchenko V.G.

Professor of the Department of Techno-Technological Disciplines, Labor Protection and Safety of Life of the Pavlov Tychyna Uman State Pedagogical University,
slulchenko@ukr.net

Ukraine, Uman

**Features characteristics of sanitary-hygienic training
of future food profile engineer-teachers**

Annotation. The article covers the problem of preparing future food profile engineer-teachers to the professional activity in the vocational education institutions. In particular, the emphasis is focused on formation the professional sanitary and hygienic competence in the future food profile engineer-teachers. The characteristic of this pedagogical approach is carried out taking into account the peculiarities of professional training of future food profile engineer-teachers in the higher education institutions of Ukraine.

Key words: sanitary and hygienic competence, engineer-teacher, food profile

REFERENCES

1. Belinskaya T.V. Razvitiye tsennosnoho otnosheniya k zdorovyu u studentov pedagogicheskogo vuza /T. V. Belinskaya // Psikhologiya v vuze. – 2007. – № 2.– P. 54–62.
2. Horay O.V. Osoblyvosti sanitarno-hihiyenichnoho vykhovannya ta profilaktychnoyi roboty sered pidlitkiv /O.V. Horay// Scientific works of Donetsk National Technical University. Series: Pedagogy, Psychology and Sociology. Issue 5(155) – Donetsk, DonNTU, 2009. – P. 345-350.
3. Derzhavni sanitarni pravyla i normy vlashtuvannya, utrymannya zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv ta orhanizatsiyi navchalno-vykhovnoho protsesu DSanPiN 5.5.2.008-01 Ministry of Health of Ukraine (MOZ). – Rules № 63 dated 14.08.2001.
4. Kalynychenko O.O. Sotsialno-hihiyenichni aspekty zberezheniya individualnoho zdorovya shkolyariv /O.O. Kalynychenko // Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society. - 2008. - Vol. 2. - P. 131–134.
5. Proekt standartu vyshchoyi osvity. SVO PO KHT - 2016. Riven vyshchoyi osvity – pershyi. Stupin vyshchoyi osvity – bakalavr. Haluz znan – 01 Osvita. Spetsialnist – 015 Profesiyna osvita. Kharchovi tekhnolohiyi. Kol.avtor. Humenyuk T.B., Zubar N.M., Volkova A.A. Brovary – 2016. – 25 p.
6. Suk A.M. Analiz stanu problemy formuvannya sanitarno – hihiyenichnoyi kultury sered studentskoyi molodi Ukrayiny /A.M. Suk// Naukovyy visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny. Series: Pedagogy, Psychology, Philosophy. – 2015. – Issue 220. – P. 195-201.
7. Suchasni pedahohichni tekhnolohiyi zberezheniya zdorovya studentskoyi molodi yak skladova fizychnoho vykhovannya /H.P. Hryban, F.H. Opanasyuk, T.V. Smetannykova, P.B. Pylypchuk // Trends of modern science – 2016 : materials

of XII International research and practice conference, may 30 – june 7, 2016. – Sheffield : Science and Education, 2016. – Vol. 18 : Physical culture and sport. Psychology and sociology. – P. 24–27.